

Kauno technologijos universitetas

Informatikos fakultetas

1 laboratorinis darbas

Skaitiniai metodai ir algoritmai (P170B115)

Simona Ragauskaitė IFF-0/3 gr.

Studentė

Doc. Andrius Kriščiūnas
Prof. Rimantas Barauskas

Dėstytojai

Kaunas, 2022

Turinys

1. Darbo užduotis.....	3
1.1. Išspręsti netiesines lygtis: a) daugianaris $f(x) = 0$, b) transcendentinė funkcija $g(x) = 0$;	3
1.2. Pagal pateiktą uždavinio sąlygą sudaryti netiesinę lygtį su pasirinktu skaitiniu metodu ją išspręsti.	3
2. Užduoties sprendimas	4
2.1. Daugianario „grubaus“ ir „tiksliesnio“ šaknų intervalų nustatymas	4
2.2. Daugianario ir transcendentinės funkcijų grafikai	5
2.3. Skenavimo nekintančiu žingsniu algoritmo pritaikymas	6
2.4. Netiesinių lygčių sprendimo metodai	7
2.5. Rezultatų patikrinimas naudojant išorinius išteklius	9
2.6. Tekstinio uždavinio sprendimas	10
3. Išvados	11

1. Darbo užduotis

2 variantas

1.1. Išspręsti netiesines lygtis: a) daugianaris $f(x) = 0$, b) transcendentinė funkcija $g(x) = 0$;

Varianto Nr.	Daugianariai $f(x)$	Funkcijos $g(x)$	Metodai ¹
2	$-1.35x^4 - 0.93x^3 + 26.46x^2 + 16.20x - 76.19$	$\frac{\ln(x)}{\sin(2x) + 1,5} - \frac{x}{7}; 1 \leq x \leq 10$	1, 3, 5

1.2. Pagal pateiktą uždavinio sąlygą sudaryti netiesinę lygtį su pasirinktu skaitiniu metodu ją išspręsti.

Uždavinys variantams 1-5

Vertikaliai į viršų iššauto objekto greitis užrašomas dėsnio $v(t) = v_0 e^{-\frac{ct}{m}} + \frac{mg}{c} \left(e^{-\frac{ct}{m}} - 1 \right)$, čia $g = 9,8 \text{ m/s}^2$, pasipriešinimo koeficientas c , pradinis greitis v_0 . Kokia objekto masė, jeigu žinoma, kad laiko momentu t_1 objekto greitis buvo lygus v_1 ?

Varianto Nr.	$v_0, \text{m/s}$	$c, \text{kg/s}$	t_1, s	$v_1, \text{m/s}$
2	80	0,1	4	21

Metodo Nr.	Metodo pavadinimas
1	Stygų
2	Paprastųjų iteracijų
3	Niutono (liestinių)
4	Kvazi-Niutono (kirstinių)
5	Skenavimo su mažėjančiu žingsniu

2. Užduoties sprendimas

2.1. Daugianario „grubaus“ ir „tikslėsio“ šaknų intervalų nustatymas

Daugianario „grubus“ šaknų įvertis

Daugianaris: $f(x) = -1.35x^4 - 0.93x^3 + 26.46x^2 + 16.20x - 76.19$

„Grubaus“ įverčio formulė: $R = 1 + \frac{\max_{0 \leq i \leq n-1} |a_i|}{a_n} > |x|$

Kai: $f(x) = a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \dots + a_1 x + a_0 = 0$ ir $a_n > 0$.

Norėdama pritaikyti šią formulę turiu pasidauginti iš (-1) , kadangi $a_n < 0$.

$$f(x) = 1.35x^4 + 0.93x^3 - 26.46x^2 - 16.20x + 76.19$$

Intervalų skaičiavimui naudojami koeficientai:

a_4	a_3	a_2	a_1	a_0
1.35	0.93	-26.46	-16.20	76.19

Įsistačius koeficientus gaunu: $R = 1 + \frac{76.19}{1.35} \approx 57.44$

Gaunu tokį grubios šaknies įvertį: $-57.44 < x < 57.44$.

Daugianario „tikslėsio“ šaknų įvertis

„Tikslėsio“ įverčio formules:

$$f(x) = a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \dots + a_1 x + a_0 = 0, \text{ kai } a_n > 0$$

$$R_{teig} = 1 + \sqrt[k]{\frac{B}{a_n}}$$

$$B = \max_{0 \leq i \leq n-1} (|a_i|, a_i < 0)$$

$$k = n - \max_{0 \leq i \leq n-1} (i, a_i < 0)$$

$$-\min(R, R_{neig}) \leq x \leq \min(R, R_{teig})$$

Skaičiuoju tikslesnę teigiamo įverčio reikšmę:

$$f(x) = 1.35x^4 + 0.93x^3 - 26.46x^2 - 16.20x + 76.19$$

Intervalų skaičiavimui naudojami koeficientai:

a_4	a_3	a_2	a_1	a_0
1.35	0.93	-26.46	-16.20	76.19

$$k = 4 - 2 = 2$$

$$B = 26.46$$

$$R_{teig} = 1 + \sqrt[2]{\frac{26.46}{1.35}} = 1 + \sqrt{19.6} = 5.43$$

Skaičiuoju tikslesnę neigiamo įverčio reikšmę:

$$f(-x) = 1.35x^4 - 0.93x^3 - 26.46x^2 + 16.20x + 76.19$$

Intervalų skaičiavimui naudojami koeficientai:

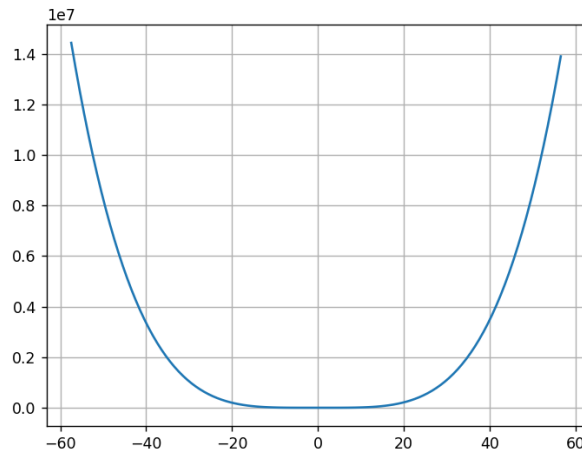
a_4	a_3	a_2	a_1	a_0
1.35	-0.93	-26.46	16.20	76.19

$$k = 4 - 3 = 1$$

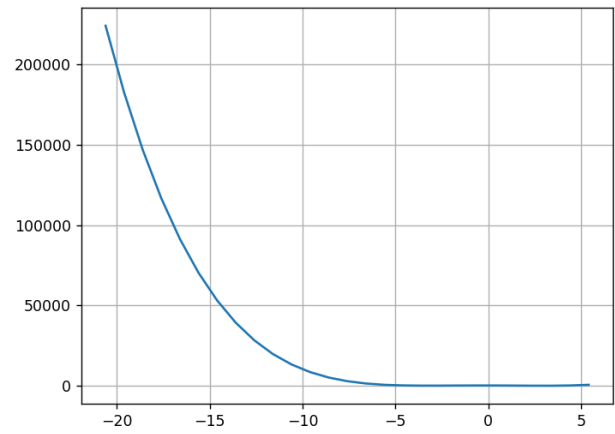
$$B = 26.46$$

$$R_{neig} = 1 + \sqrt[1]{\frac{26.46}{1.35}} = 1 + 19.6 = 20.6$$

$$-20.6 \leq x \leq 5.43$$

„Grubaus“ intervalo grafikas

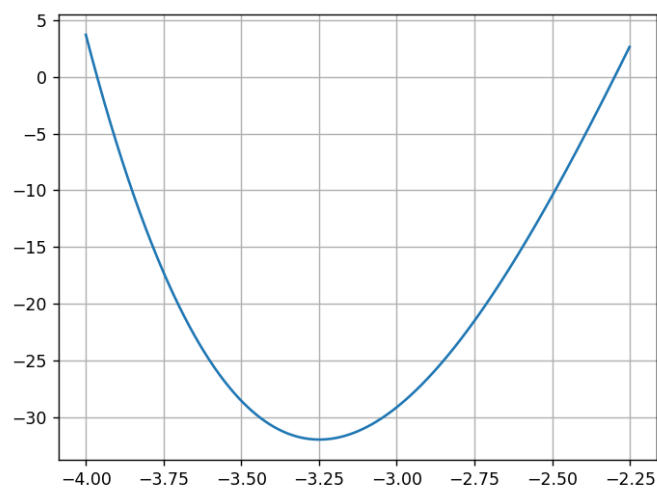
„Tikslesnio“ intervalo grafikas

2.2. Daugianario ir transcendentinės funkcijų grafikai

Daugianaris: $f(x) = -1.35x^4 - 0.93x^3 + 26.46x^2 + 16.20x - 76.19 \mid : (-1)$

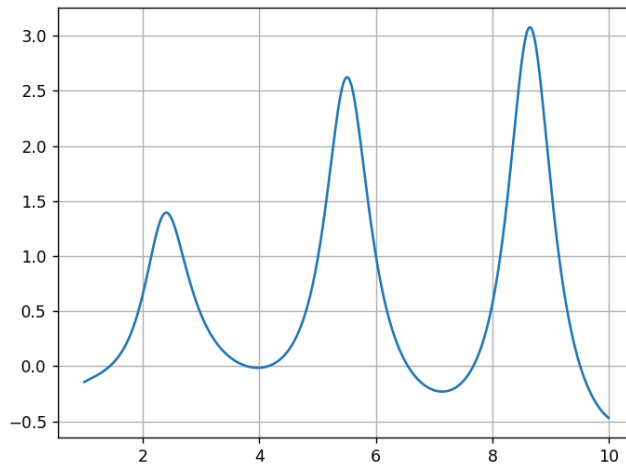
$$f(x) = 1.35x^4 + 0.93x^3 - 26.46x^2 - 16.20x + 76.19$$

Grafiko šiek tiek pakeičiau ašis, intervale $-4 < x < -2.25$, grafike aiškiai yra matyti daugianario šaknys.

Funkcijos $f(x)$ grafikas, $-4 < x < -2.25$ intervale

Transcendentinė funkcija: $g(x) = \frac{\ln(x)}{\sin(2x)+1.5} - \frac{x}{7}; 1 \leq x \leq 10$

Funkcijos $g(x)$ grafikas pagal duotąjį intervalą

2.3. Skenavimo nekintančiu žingsniu algoritmo pritaikymas

Šaknų intervalams surasti naudosiu skenavimo nekintančių žingsnių metodą. Žingsnį gausiu padalinus visą „tikslesnį“ intervalą iš 100. Tada eisiu per visą intervalą ir tikrinsiu ar dabartinio x ženklas nesutampa su $x + \text{žingsnio ženklu}$. Jei nesutampa, tuomet reiškia, kad intervale yra šaknis.

```
def getInterval(start, end):
    step = (end - start) / 100
    x = start
    intervals = []

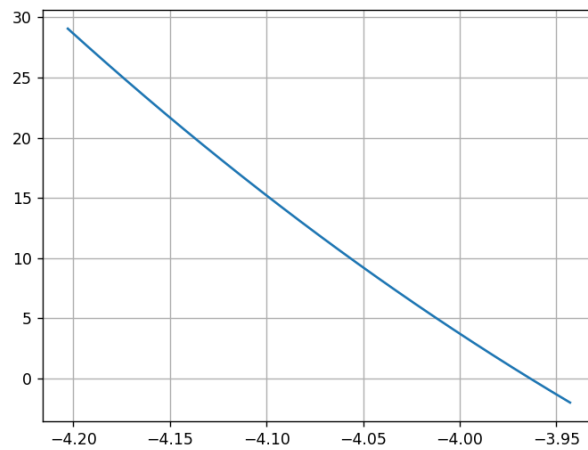
    while x < end:
        x_next = x + step
        if (f(x) > 0 > f(x_next)) or (f(x_next) > 0 > f(x)):
            intervals.append([x, x_next])
        x = x_next

    return intervals
```

Daugianario funkcijos gautieji intervalai:

Daugianario gautieji intervalai, kuriuose yra funkcijos šaknis				
Intervalo pradžia	-4.2029	-2.3801	1.5231	3.8656
Intervalo pabaiga	-3.9426	-2.1207	1.7834	4.1258

Pasiimu pirmą daugianario intervalą: $-4.2029 \leq x \leq -3.9426$, jame yra ryškiai matoma ieškomoji šaknis.

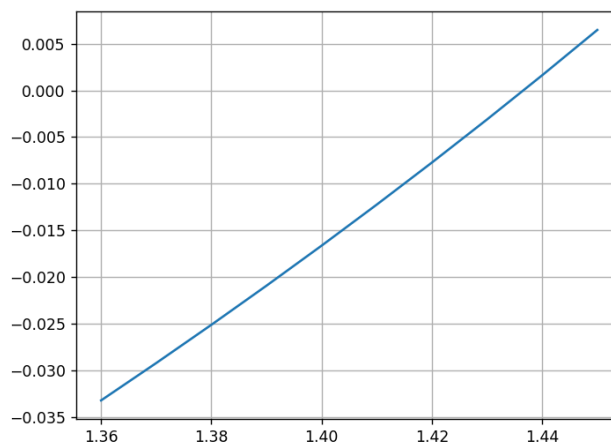

Tą patį metodą pritaikau transcendentinei funkcijai.

Transcendentinės funkcijos gautieji intervalai:

Daugianario gautieji intervalai, kuriuose yra funkcijos šaknis						
Intervalo pradžia	1.36	3.69	4.15	6.49	7.66	9.46
Intervalo pabaiga	1.45	3.79	4.24	6.58	7.75	9.55

Pasiimu pirmą transcendentinės funkcijos intervalą: $1.36 \leq x \leq 1.45$ intervalą, jame yra ryškiai matoma ieškomoji šaknis.

2.4. Netiesinių lygčių sprendimo metodai

Skenavimo nekintančiu žingsniu metodo dėka atsiskyrė daugianario ir funkcijos šaknis. Jas tikslinsiu trimis metodais: 1 – stygų, 3 – Niutono(liestinių) ir 5 – skenavimo su mažėjančiu žingsniu.

Metodų kodai:

1 – Stygų

```
def sign(number):
    if (number > 0):
        return 1

    if (number < 0):
        return -1

    return 0
def f_derivative(x):
```

```

return -27*x**3 / 5 - 279*x**2 / 100 + 1323*x / 25 + 81/5

def absolute_terminate(function, x_mid, epsilon=1e-6):
    return abs(function(x_mid)) < epsilon
def ChordMethod(x_n, x_n1, iteration=1):
    if (x_n > x_n1):
        raise Exception("Incorrect function usage")

    k = abs(funkcija.f(x_n) / funkcija.f(x_n1))
    x_mid = (x_n + k * x_n1) / (1 + k)

    if (funkcija.f(x_mid) == 0 or absolute_terminate(funkcija.f, x_mid)):
        return x_mid, iteration

    if (sign(funkcija.f(x_mid)) == sign(funkcija.f(x_n))):
        return ChordMethod(x_mid, x_n1, iteration + 1)

    return ChordMethod(x_n, x_mid, iteration + 1)

```

3 – Niutono (liestinių)

```

def NewtonsMethod(f, x1, x2):
    count = 0
    x = (x1 + x2) / 2
    while (abs(f(x))) > 1e-10:
        fx = f(x)
        fdx = derivative(f, x, dx=1e-6)
        x = x - (fx / fdx)
        count += 1
    return x, count

```

5 – Skenavimo su mažėjančiu žingsniu

```

def scanDecreasing(x1, x2):
    zingsnis = (x2 - x1) / 100
    while np.abs(funkcija.f(x1)) > 0.001 and x1 + zingsnis <= x2:
        if np.sign(funkcija.f(x1)) != np.sign(funkcija.f(x1 + zingsnis)):
            zingsnis /= 2
            continue
        x1 += zingsnis
    return x1

```

Daugianarės funkcijos rezultatai pritaikius metodus:

1 - Stygu metodo rezultatai:

Intervalas	Gautoji saknis	Funkcijos reikšmė saknyje	Tikslumas	Iteracijų skaičius
[-4.202871103731489, -3.942599216489132]	-3.9636869405199913	-5.747102846953567e-07	-5.8121183421633305e-09	9
[-2.3809678930349882, -2.120696005792631]	-2.2988975773137166	-5.2078718226766796e-08	9.538996259550458e-10	5
[1.523110415600371, 1.7833823028427283]	1.5326982807593994	1.4648719570686808e-08	2.0540191769669036e-10	3
[3.8655574007815865, 4.125829288023944]	4.040997347237052	-9.625379107092158e-07	5.601166641611144e-09	6

3 - Niutono (liestinių) metodo rezultatai:

Intervalas	Gautoji saknis	Funkcijos reikšmė saknyje	Tikslumas	Iteracijų skaičius
[-4.202871103731489, -3.942599216489132]	-3.9636869463321096	-9.947598300641403e-14	0.0	4
[-2.3809678930349882, -2.120696005792631]	-2.2988975763598107	0.0	-6.21724893790877e-15	3
[1.523110415600371, 1.7833823028427283]	1.5326982809648133	0.0	-1.199040866595169e-14	3
[3.8655574007815865, 4.125829288023944]	4.040997352838219	7.105427357601002e-14	0.0	4

5 - Skenavimo su mazejanciu zingsniu metodo rezultatai:

Intervalas	Gautoji saknis	Funkcijos reiksme saknyje	Tikslumas	Iteraciju skaicius
[-4.202871103731489 , -3.942599216489132]	-3.963695472974616	0.000843132538435043	8.526642506279103e-06	106
[-2.3809678930349882 , -2.120696005792631]	-2.298900913588889	-0.00018219672801933484	3.3372290721978004e-06	40
[1.523110415600371 , 1.7833823028427283]	1.5326876077012421	0.0007611442551223035	1.067326355919107e-05	17
[3.8655574007815865 , 4.125829288023944]	4.040996919775874	-7.441999727575421e-05	4.330623450954363e-07	77

Transcendentinės funkcijos rezultatai pritaikius metodus:

1 - Stygu metodo rezultatai:

Intervalas	Gautoji saknis	Funkcijos reiksme saknyje	Tikslumas	Iteraciju skaicius
[1.3600000000000003 , 1.4500000000000004]	1.436583630240603	-1.7593726106546193e-07	3.698647856875681e-07	3
[3.6999999999999984 , 3.7899999999999983]	3.7873668858763323	-5.167156151841823e-07	-3.296116121820347e-06	4
[4.149999999999998 , 4.2399999999999975]	4.152512754492797	-2.5518002877422674e-07	1.4752528985084723e-06	5
[6.489999999999994 , 6.579999999999994]	6.549961802631097	-7.480572701279442e-07	-8.607751258438157e-07	4
[7.659999999999992 , 7.749999999999992]	7.6702095157680095	-2.3141121396896835e-07	2.252854658379988e-07	5
[9.459999999999999 , 9.549999999999999]	9.504326920205138	-6.718177942843795e-07	-3.9608525881362766e-07	4

3 - Niutono (liestiniu) metodo rezultatai:

Intervalas	Gautoji saknis	Funkcijos reiksme saknyje	Tikslumas	Iteraciju skaicius
[1.3600000000000003 , 1.4500000000000004]	1.4365840001103989	2.375266650034291e-12	-5.0102144655284064e-12	3
[3.6999999999999984 , 3.7899999999999983]	3.787363589760206	0.0	4.44089209850626e-15	4
[4.149999999999998 , 4.2399999999999975]	4.152514229745713	0.0	-1.7763568394002505e-14	4
[6.489999999999994 , 6.579999999999994]	6.549960941855686	9.880984919163893e-15	2.851052727237402e-13	3
[7.659999999999992 , 7.749999999999992]	7.670209741091504	3.90329990516633e-11	-3.802913539630026e-11	3
[9.459999999999999 , 9.549999999999999]	9.504326524119056	6.66577903984944e-13	8.22453216642316e-13	2

5 - Skenavimo su mazejanciu zingsniu metodo rezultatai:

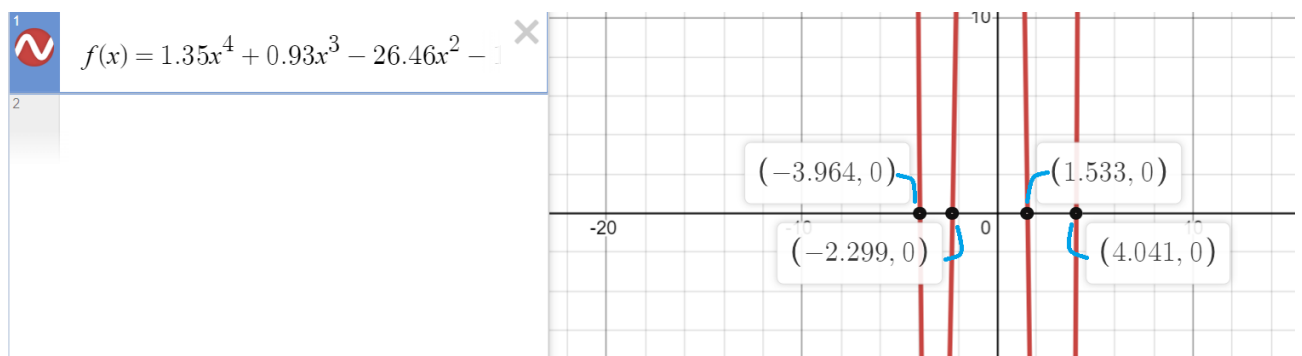
Intervalas	Gautoji saknis	Funkcijos reiksme saknyje	Tikslumas	Iteraciju skaicius
[1.3600000000000003 , 1.4500000000000004]	1.4346999999999992	-0.0008940563563116233	0.0018840001053965771	85
[3.6999999999999984 , 3.7899999999999983]	3.7819000000000006	0.0008687962620822498	0.005463589760200893	93
[4.149999999999998 , 4.2399999999999975]	4.149999999999998	-0.0004314411465033974	0.0025142297456977047	2
[6.489999999999994 , 6.579999999999994]	6.549399999999973	0.00048783062459500925	0.0005609418559986423	68
[7.659999999999992 , 7.749999999999992]	7.669899999999989	-0.00031801047066992716	0.00030974105348668957	13
[9.459999999999999 , 9.549999999999999]	9.504099999999974	0.00038432545539190954	0.00022652411990442545	51

Mažiausią iteracijų skaičių turi Niutono (liestinių) metodas, tačiau tiksliausias metodas gavosi stygu.

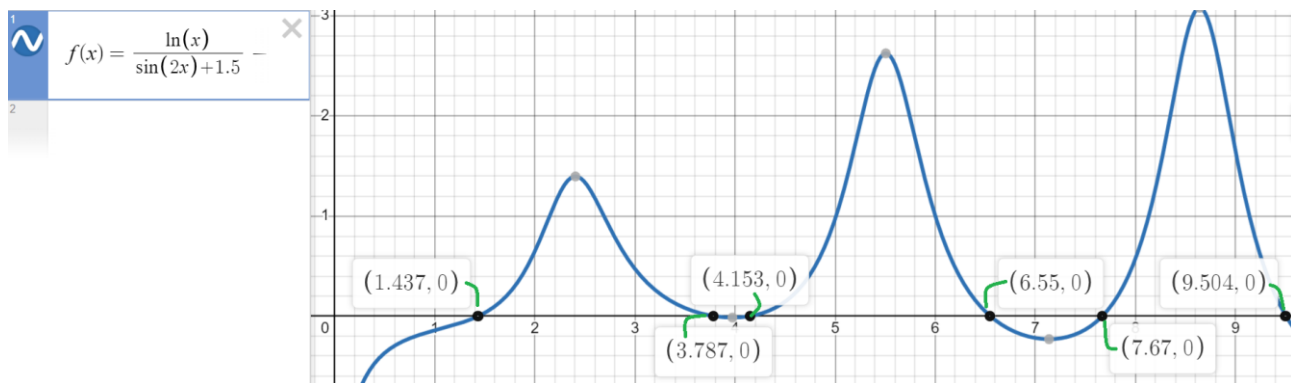
2.5. Rezultatų patikrinimas naudojant išorinius išteklius

Šaknų reikšmes tikrinu <https://www.desmos.com/calculator> tinklapyje, nes rekomenduotame tinklapyje wolframalpha.com transcendentinės funkcijos šaknų nepateikia.

Daugianarės funkcijos rezultatai:

Transcendentinės funkcijos rezultatai:

2.6. Tekstinio uždavinio sprendimas

Vertikaliai į viršų iššauto objekto greitis užrašomas dėsnio: $v(t) = v_0 e^{-\frac{ct}{m}} + \frac{mg}{c} (e^{-\frac{ct}{m}} - 1)$, čia $g = 9.5 \text{ m/s}^2$, pasipriešinimo koeficientas c , pradinis greitis v_0 . Kokia objekto masė, jeigu žinoma, kad laiko momentu t_1 objekto greitis buvo lygus v_1 ?

$$v_0 = 80 \text{ m/s}$$

$$c = 0.1 \text{ kg/s}$$

$$t_1 = 4 \text{ s}$$

$$v_1 = 21 \text{ m/s}$$

Susidarau netiesinę lygtį: $f(m) = 80 e^{-\frac{0.1 \times 4}{m}} + \frac{9.8 \times m}{0.1} (e^{-\frac{0.1 \times 4}{m}} - 1) - 21$. Ją spręsiu skenavimo su mažėjančiu žingsniu metodu (nes nereikia išvestinės ir nėra didelis metodas).

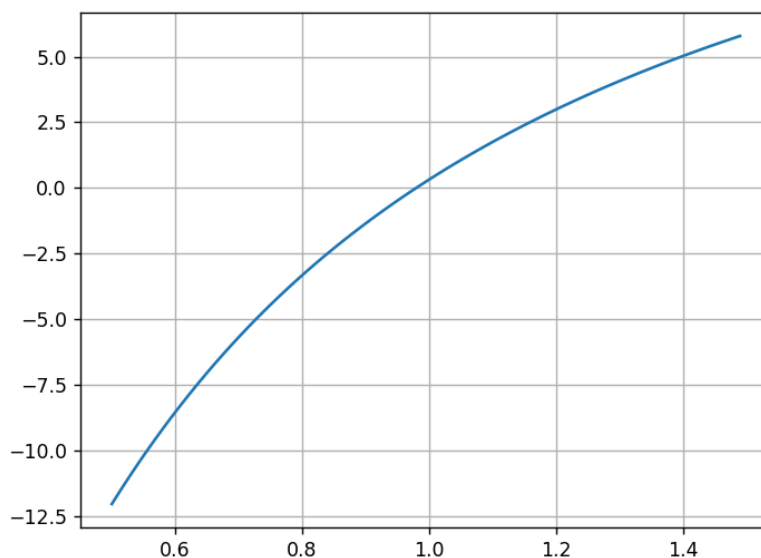
Metodo žingsnis – 0,01

Intervalo pradžia – 0,5

Intervalo pabaiga – 1,5

Surasta šaknis – 0,9797265625000003

Surastos šaknies tikslumas – 3,638442079401116e-05

Tekstinio uždavinio funkcijos grafikas

3. Išvados

Pagal gautus šaknų rezultatus, galiu teigti:

- Iš visų trijų metodų Niutono (liestinės) metodas yra greičiausias, nes mažiausias iteracijų skaičius. Tačiau yra trūkumas, nes reikia turėti funkcijos išvestinę.
- Tiksliausias rezultatus davė stygų metodas. Ir iteracijų skaičiumi nebuvo labai nutolęs nuo Niutono (liestinės) metodo.
- Skenavimas su mažėjančiu skaičiumi turėjo didžiausius iteracijų skaičius bei nebuvo.

Metodai buvo apskaičiuoti pagal skirtingas iteracijos sąlygas, todėl nustatyti, kuris greičiausias yra negaliu.